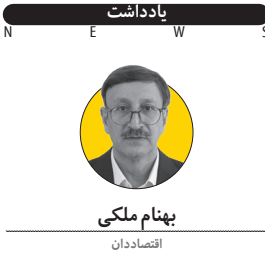

زخم عمیق بر پیکر ه صنعت فولاد ایران

صنعت فولاد ایران با تولید سالانه ده‌ها میلیون تن، یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد صنعتی کشور است؛ هرگونه توقف یا آسیب در این زنجیره، پیامدهایی گسترده برای تولید، اشتغال و بازارها دارد

جنگ؛ فر صتی برای بازسازی صنایع

در جنگ اخیر متأسفانه خسارات سنگینی به واحدهای تجاری و مسکونی وارد شده است. این رویداد تلخ، نبود پایبندی دشمن آمریکایی-صهیونی را به قوانین بین‌المللی و اصول انسانی آشکار می‌سازد. صنایع بزرگی همچون فولاد که مادر صنایع کشور است، اکنون نیازمند نگاهی راهبردی است. باید پذیرفت که معجزه ممکن نیست؛ ازاین‌رو اجرای دقیق برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت ضرورت دارد.

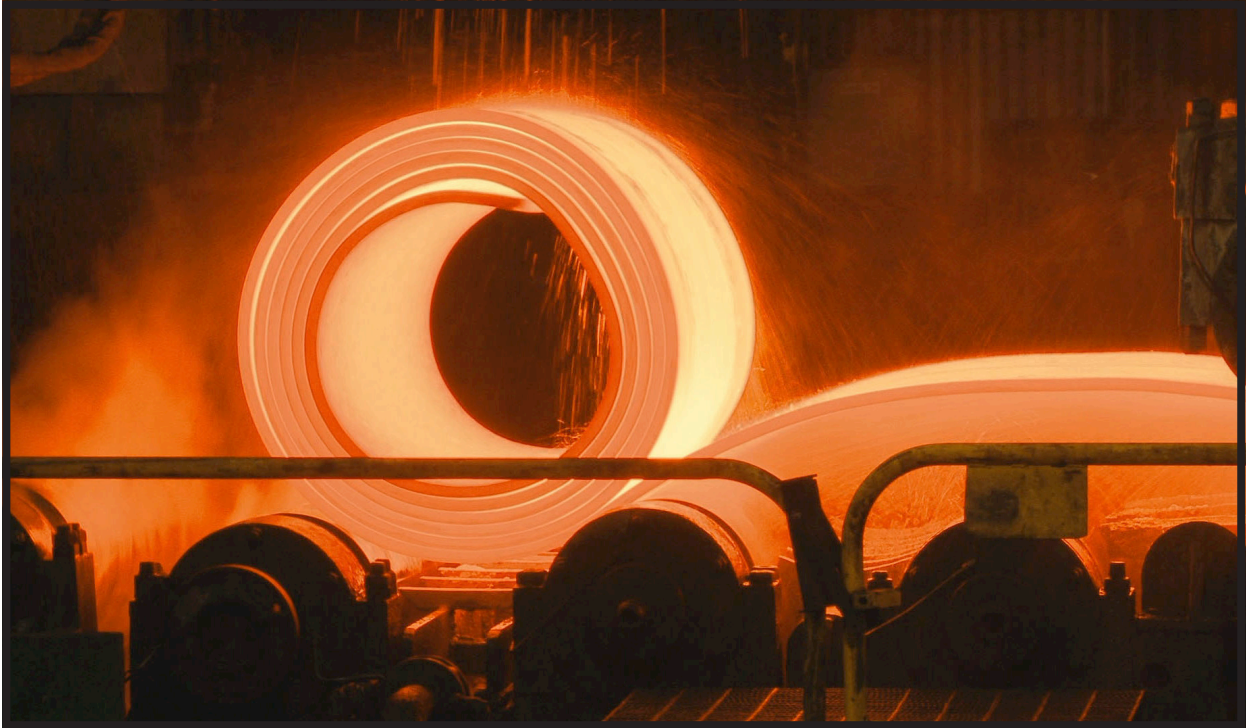
در وضعیت کنونی، اتخاذ اقتصاد جنگی گریزناپذیر است. گام نخست، دعوت از متخصصان، اندیشمندان، صاحبان صنایع؛ به‌ویژه پیشکسوتان صاحب‌نظر از طریق همایش‌های تخصصی است تا تجارب خود را برای بازسازی ارائه دهند. همچنین برگزاری نمایشگاه‌هایی برای بررسی ظرفیت‌های موجود و فراخوان سریع دولت برای بازسازی فولاد خوزستان در کوتاه‌ترین زمان ممکن با بهره‌مندی از افراد توانمند، از اقدامات فوری است.

صنایع کوچک را نباید دست‌کم گرفت. این بخش می‌تواند پشتیبان صنایع بزرگ باشد و بخشی از کاهش تولید ناشی از خسارات را جبران کند. استان‌هایی که کمتر به معرض حملات بوده‌اند به‌عنوان استان معین به مناطق آسیب‌دیده یاری رسانند؛ حتی می‌توان صنایع معین را برای پوشش صنایع خسارت‌دیده به کار گرفت. در حوزه‌هایی که دانش داخلی کافی نیست، باید از کشورهای دیگر یاری جست. برای نمونه، تأمین قطعات الکترونیکی و دستگاه‌های غیرقابل تعمیر از چین راهکاری پیشنهادی است. برخی صنایع نیاز به جانمایی مجدد دارند. با توجه به آب‌بر بودن صنایع فولاد و نقد‌های وارد بر استقرار آن‌ها در اصفهان، می‌توان این صنایع را به جنوب کشور منتقل کرد. افزودن فولاد مبارک به فولاد هرمزگان یک پیشنهاد است و اصفهان می‌تواند به مرکز فعالیت‌های دانش‌بنیان و تحقیقاتی در حوزه آهن و فولاد تبدیل شود. در این شرایط، صنایع جایگزین باید در دویاسه شیف‌ت کار کنند تا خلأ بزرگ را بپوشانند. اگر ظرفیت‌های داخلی پاسخگو نباشد، باید بدون رانت از آن‌ها بهره‌گرفت. در غیر این صورت واردات ضروری است؛ چراکه نرسیدن نهاده‌های تولید، صنایع را زمین‌گیر می‌کند.

چند کارگروه تخصصی باید به بازسازی فولاد، پتروشیمی و صنایع اساسی بپردازند. این کارگروه‌ها می‌باید سریعاً میزان خسارات، منابع مورد نیاز و توان بازسازی را ارزیابی کنند. در این فرایند، جایگزینی دانش، فناوری و تجهیزات نوین به جای تجهیزات قدیمی حتمی است. نباید بودجه‌ای داده شود و گفت «شد، شد؛ نشد، نشد»؛ بازسازی باید در قالبی رقابتی انجام گیرد، در غیر این صورت بودجه‌ها نابود شده و بازسازی زمان‌بر خواهد شد. باید شرکت‌های سهامی بین‌المللی در حوزه‌های صنعت، پتروشیمی، انرژی، خودروسازی و غیره ایجاد کرد تا مانند تجارب گذشته، منابع کشور از دست نرود. بسیج حداکثری در استفاده از منابع، ظرفیت‌ها و امکانات ضرورتی انکارناپذیر است.

مجید انتظاری

روزنامه نگار

با هدف قرار گرفتن قطب‌های اصلی فولاد کشور، شریان حیاتی صنعت و ساخت‌وساز ایران دچار گسست جدی شد. توقف فعالیت در فولاد مبارک اصفهان و فولاد خوزستان که بیش از نیمی از ظرفیت فولاد کشور را در اختیار دارند، زنجیره تأمین پروژه‌های عمرانی و صنایع پایین‌دست را به‌طور مستقیم مختل کرده است. فولاد اکسین اهواز و سفیددشت چهارمحال نیز در چرخه آسیب قرار گرفتند تا پیامدها از تولید آلیاژ تا نیروگاه‌های پشتیبان ادامه یابد. برآوردها نشان می‌دهد ورود دوباره فولاد مبارک به مدار تولید، دو تا سه سال زمان نیاز خواهد داشت و فولاد خوزستان نیز حداقل شش ماه تا یک سال برای احیای فرصت می‌طلبد. این وقفه در مرکز ثقل تولید، با جهش ۲۰ تا ۳۰ درصدی بهای فولاد و چندبرابر شدن قیمت محصولات پلیمری، موجی از نوسان را به بازارهای کالایی، ساخت‌وساز و بورس تزریق کرده است؛ موجی که در نبود جایگزین فوری، چشم‌انداز رشد اقتصادی را با فشاری افزایش‌دهنده روبه‌رو کرده است.

کاهش ظرفیت تولید آهن و فولاد در پی آسیب به برخی زیرساخت‌های صنعتی، نگرانی‌هایی درباره کاهش عرضه و افزایش قیمت در بازار داخلی ایجاد کرده است.

با این حال، برآوردها نشان می‌دهد این وضعیت در بلندمدت به اختلال جدی در صنایع پایین‌دستی منجر نخواهد شد. دولت برای مدیریت پیامدهای این کاهش، سیاست تمرکز بر تأمین نیاز داخلی را در پیش گرفته و با محدود کردن صادرات فولاد، از تولیدکنندگان خواسته است منابع خود را به بازار داخل اختصاص دهند. این تصمیم با هدف جلوگیری از تشدید نوسان قیمت و حفظ تداوم فعالیت صنایع مصرف‌کننده اتخاذ شده است. هم‌زمان، استفاده از ظرفیت بازار سرمایه برای بازسازی واحدهای آسیب‌دیده در دستور کار قرار گرفته است. رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار اعلام کرده بازار سرمایه آماده است با تجمیع منابع مالی، روند بازسازی مجتمع‌های بزرگ فولادی را تسریع کند و زمینه بازگشت سریع آن‌ها به مدار تولید را فراهم آورد. در جریان این بحران، واحدهای صنعتی با دو نوع خسارت مواجه شدند: آسیب‌های مستقیم ناشی از اصابت و تخریب تجهیزات تولیدی و خسارت‌های غیرمستقیم مانند موج انفجار یا اختلال در زیرساخت‌هایی چون برق و گاز. با وجود این، واکنش سریع شبکه‌های خدماتی کشور؛ به‌ویژه شرکت‌های توزیع انرژی، نقش مهمی در بازگرداندن پایداری به خطوط تولید ایفا کرد.

فشار بر زنجیره تولید

با ادامه توقف تولید فولاد، نگرانی درباره اختلال در خطوط بدنه‌سازی و شاسی‌سازی خودروسازان افزایش یافته است؛ نگرانی که با پایان ذخایر انبار، به کاهش تولید ملی را کند کند.

ایران؛ ستون فولاد خاورمیانه

ایران را به حرکت درمی‌آورند. فولاد مبارک، پیش‌تاز این حوزه، تنها در فاصله مارس ۲۰۲۵ تا ژانویه ۲۰۲۶ بیش از ۸۶۰ میلیون دلار درآمد صادراتی کسب کرده است. توقف فعالیت این مجموعه، صرفاً توقف یک کارخانه نیست؛ بلکه اختلالی در محور حیاتی تولید ملی به‌شمار می‌رود. ورق‌های گرم، سرد، گالوانیزه و آلیاژی این مجتمع، مواد حیاتی ده‌ها صنعت بزرگ از جمله خودروسازی، تجهیزات سنگین و ساخت‌وساز محسوب می‌شوند. در چشم‌انداز صنعتی ایران، فولاد نه فقط یک ماده خام، بلکه نقطه تلاقی فناوری، اشتغال و استقلال اقتصادی است.

ایران با تولید سالانه حدود ۳۱٫۸ میلیون تن فولاد خام در سال ۲۰۲۵، جایگاه مهم جهان را در میان تولیدکنندگان فولاد به دست آورده است. این دستاورد حاصل شبکه‌ای گسترده از صنایع مادر و مجتمع‌های فولادی است که نه تنها در تأمین نیاز داخلی، بلکه در حضور مؤثر در بازارهای صادراتی نیز نقشی حیاتی دارند. در میان این مجموعه‌ها، فولاد مبارک اصفهان، فولاد خوزستان، ذوب‌آهن اصفهان، فولاد کاهو جنوب کیش و فولاد هرمزگان به‌عنوان پنج قطب اصلی صنعت فولاد کشور شناخته می‌شوند. این کارخانه‌ها با بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته، سهم بزرگی در صادرات و اشتغال مستقیم و غیرمستقیم دارند و چرخ اصلی زنجیره فلزات

انتظار سنگین در بازار فولاد

بازار فولاد در هفته‌های اخیر با احتیاطی محسوس حرکت می‌کند و نشانه‌های رکودی آرام در رفتار خریداران دیده می‌شود. رضا شهرستانی، عضو انجمن تولیدکنندگان فولاد آلیاژی، معتقد است این وضعیت بیشتر ناشی از انتظار فعالان بازار برای روشن شدن چشم‌انداز اقتصادی است. به گفته او، در صورت ایجاد ثبات و بهبود شرایط مبادلات، تقاضا برای فولاد افزایش خواهد یافت و سرمایه‌گذاری‌های جدید می‌تواند به رونق دوباره تولید منجر شود. شهرستانی توضیح می‌دهد که در بخش‌هایی مانند میلگرد و نبشی کمبود محسوسی در بازار داخلی وجود ندارد، اما کاهش تولید واحدهای بزرگ، اثر مستقیم خود را بر صادرات گذاشته و احتمال دارد حجم صادرات به حداقل برسد. در حوزه ورق نیز مقرر شده است فولاد مبارک نیاز صنایع داخلی را در اولویت قرار دهد، هرچند زمان تحویل سفارش‌ها ممکن است افزایش یابد.

به‌عنوان راهکاری موقت، بر لزوم نظارت دولت، تنظیم‌گری قیمت نهاده‌ها، مدیریت صادرات و استفاده از مسیرهای تجاری جایگزین تأکید می‌شود تا فشار بر صنایع بزرگ و پایین‌دست کاهش یابد.

هماهنگی ملی برای مدیریت تولید

تداوم فعالیت واحدهای تولیدی در شرایط بحرانی، نیازمند تدبیرهای هماهنگ و تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر داده‌های واقعی است. تجربه اقتصادهای درگیر بحران نشان می‌دهد که بدون طراحی سازوکارهای مشترک میان دولت و بخش خصوصی، حتی صنایع برخوردار از ظرفیت بالا نیز ممکن است با اختلال در تأمین مواد اولیه، توزیع کالا یا مدیریت منابع روبه‌رو شوند. از همین رو کارشناسان صنعتی بر ضرورت شکل‌گیری سازوکارهایی تأکید می‌کنند که بتواند جریان تولید را حتی در دشوارترین شرایط حفظ کند و مانع توقف زنجیره ارزش در بخش‌های مختلف اقتصاد شود. علی‌اکبر کلاتر، عضو هیأت‌مدیره خانه صنعت، معدن و تجارت، در گفت‌وگو با آتیه‌نو تأکید می‌کند که در همه استان‌ها باید نشست‌های منظم با مشارکت بخش خصوصی و نهادهای دولتی برگزار شود تا الزامات مدیریت تولید در شرایط ویژه تدوین گردد. به گفته او، چنین جلساتی می‌تواند چارچوبی عملی برای تصمیم‌گیری سریع و هماهنگ فراهم آورد و به دولت امکان دهد در موقعیت‌های حساس، سیاست‌های مؤثرتری اتخاذ کند.

کلاتر همچنین بر ضرورت ایجاد شبکه‌ای جامع از داده‌های دقیق و شفاف تأکید دارد. به باور او، دولت برای برنامه‌ریزی در حوزه تولید و تأمین کالا نیازمند اطلاعات واقعی از وضعیت صنایع و نیازهای بازار است. انتقال منظم این داده‌ها می‌تواند به توزیع متوازن منابع، مدیریت بهتر زنجیره تأمین و جلوگیری از بروز کمبود یا مازاد کالا در مناطق مختلف کشور کمک کند. وی معتقد است ارتقای بهره‌وری در تولید، تأمین کالا و تخصیص منابع مالی و بانکی باید به‌صورت هماهنگ دنبال شود تا ظرفیت‌های صنعتی کشور در شرایط دشوار نیز فعال باقی بماند.

تنظیم‌گری بازار نهاده‌ها

کلاتر در ادامه به چالش افزایش قیمت مواد اولیه اشاره می‌کند و می‌گوید برخی نهاده‌های صنعتی، به‌ویژه محصولات پتروشیمی عرضه‌شده در بورس کالا، با نوسان‌های قابل توجه قیمتی مواجه شده‌اند. به اعتقاد او، چنین شرایطی می‌تواند فشار مضاعفی بر واحدهای تولیدی وارد کند و روند فعالیت صنایع را با وقفه روبه‌رو سازد. از این رو نظارت مؤثر دولت بر بازار نهاده‌های تولید، به‌ویژه در شرایط بحرانی، اهمیت مضاعف پیدا می‌کند. وی معتقد است بسیاری از صنایع مادر تحت مدیریت دولتی قرار دارند و از همین رو امکان تنظیم‌گری قیمت مواد اولیه و کنترل روند عرضه برای دولت فراهم است. به گفته کلاتر، اگر نظارت جامع و هماهنگ اعمال نشود، افزایش قیمت‌ها می‌تواند به گسترش تورم در بازارهای مختلف منجر شود. این فعال صنعتی همچنین بر ضرورت مدیریت صادرات در حوزه صنعتی که با محدودیت تولید مواجه شده‌اند تأکید می‌کند و می‌گوید در چنین شرایطی باید تأمین نیاز داخلی در اولویت قرار گیرد. به باور او، در کنار این اقدامات، طراحی مسیرهای تجاری و لجستیکی جایگزین نیز اهمیت فراوانی دارد؛ زیرا تداوم دسترسی به مواد اولیه و نهاده‌های تولید، شرط اساسی حفظ فعالیت بنگاه‌های صنعتی، استمرار اشتغال و پویایی اقتصاد در دوره‌های بحران به‌شمار می‌رود.